

JONGE
KLIMAAT
BEWEGING

Rli

Raad
voor de leefomgeving
en infrastructuur

Verbindend Verduurzamen

Resultaten gesprek in de Social Impact Factory

Wat hebben we gedaan?

- 3 groepen: voeding, wonen en mobiliteit – Inspireren door het tonen mogelijke visie voor 2050
- **Deel 1** Bepalen van sociaal/maatschappelijke uitdagingen in verduurzaming
- Inzichten delen (plenair)
- **Deel 2** Wat hebben we dan met z'n allen te doen om deze uitdagingen weg te nemen?
- Inzichten delen & afsluitende woorden door Annemieke Nijhof & Marjolein Demmers

Inhoud

1. Filmpjes	4
2. Gesprek Voeding	5
3. Gesprek Wonen	8
4. Gesprek Mobiliteit	11
5. Conclusies	14
6. Een sfeer impressie	15
7. Bijlagen	17

Filmpjes thema's

Bekijk hier de filmpjes!

Voeding

Wonen

Mobiliteit

Voeding: https://www.youtube.com/watch?v=CwTBai0d_XI

Wonen: <https://www.youtube.com/watch?v=UAYCUEcE1-E>

Mobiliteit: <https://www.youtube.com/watch?v=6dBdj8JHjSU>

Gesprek Voeding

Uitdagingen

Sociaal/maatschappelijke uitdagingen die deelnemers identificeerden, zijn:

- Het (ontbreken van) samenwerking tussen sectoren
- Een nieuwe normaal creëren, een nieuwe sociale norm
- Transparantie in de voedselketen is nodig
- Je eigen (negatieve) impact kan confronterend zijn
- Balans creëren tussen winst op de korte termijn en duurzaamheid op de lange termijn
- Voedsel is onderdeel van cultuur en identiteit, dat maakt aanpassingen in dieet moeilijk
- Ga je oplossingen lokaal of internationaal zoeken?

Thema Voeding - Inzichten

Bij het kijken naar de oplossingen was er onder de deelnemers veel oog voor inclusie en participatie om zoveel mogelijk mensen mee te krijgen naar de nieuwe normaal.

'Mensen moeten worden geholpen de juiste keuze te maken.'

De deelnemers identificeerden de volgende oplossingsrichtingen:

- Vertaal duurzaam gedrag naar voordeel voor de consument. Voorbeeld: korting krijgen als je een eigen bakje meeneemt naar de winkel.
- Consumentenactivisme is niet genoeg, er moeten ook regelingen van bovenaf plaatsvinden. Voorbeelden: integratie van voedsel verbouwen in het onderwijs, suikertaks, of een belasting op niet duurzame producten.
- Ga opzoek naar (technische) alternatieven voor verdere verduurzaming, zo kan men opzoek gaan naar alternatieven voor plastic verpakkingen zodat voedsel evengoed lang bewaard kan blijven.
- Ten slotte moet ook de mindset van consumenten veranderen.

Voorbeelden van deze mindsetverandering:

1. Niet verwachten dat op ieder moment van het jaar alles verkrijgbaar is, maar meer met de seizoenen mee.
2. Inleveren op het gemak dat ieder product op voorraad is, om verspilling tegen te gaan.

Gesprek Wonen

Uitdagingen

Sociaal/maatschappelijke uitdagingen die deelnemers zagen, zijn:

- Hoe zorgt verduurzaming voor het meenemen van dwarsslagers?
- Hoe zorg je ervoor dat iedereen keuzevrijheid heeft?
- Hoe gaan we om met de schaarste op de woningmarkt? Hoe kunnen we woningbouwvraagstuk anders framen?
- Hoe zorgen we ervoor dat mensen ook kleiner willen wonen?
- Hoe blijft het betaalbaar voor iedereen? Polarisatie naar inkomen/afkomst?
- Hoe creëren we eenheid in diversiteit?

De groep vond dit uiteindelijk de belangrijkste vragen?

- Hoe maak je van achterlopers voorlopers?
- Hoe maak je de woningmarkt flexibeler?
- Hoe verduurzaam je op rechtvaardige wijze?

Thema Wonen - inzichten

Bij het thema wonen dachten veel deelnemers na over het koppelen van de duurzaamheidstransitie in de gebouwde omgeving aan andere sociale uitdagingen. Zo werd er in het bijzonder veel aandacht besteed aan de woningnood en eenzaamheid. Deelnemers vonden het zeer belangrijk dat de duurzaamheidstransitie ook voordelen biedt voor mensen die niet zoveel om klimaat geven of simpelweg andere zorgen aan hun hoofd hebben.

Als oplossingsrichtingen zijn er voornamelijk organisatorische en sociale oplossingsrichtingen bedacht. De deelnemers zijn ervan overtuigd dat de techniek voor de verduurzaming van de woonsector er al is. De vraag is hoe de transitie rechtvaardig en efficiënt kan worden ingezet. Keuzevrijheid staat daarbij voorop, voor draagvlak moet men het gevoel van keuzevrijheid hebben. Niet top-down, maar ook veel co-creatie en participatie.

De deelnemers identificeerden de volgende oplossingsrichtingen:

- Het nauw betrekken van mensen bij de transitie werd als zeer belangrijk gezien. Participatie werd belangrijk geacht omdat mensen er dan meer over nadenken, maar ook omdat de buurt op lokaal niveau vaak kennis heeft die de overheid misschien niet heeft.
- Het creëren van de interne capaciteit van mensen om te veranderen.
- Er moet gestreefd worden naar een inclusieve aanpak om de woningnood het hoofd te bieden. Mensen moeten in staat zijn om solidariteit te tonen met anderen en wellicht een ander huis zoeken als ze na het verhuizen van de kinderen in een te groot huis wonen. Er moet ruimte worden gemaakt voor een volgend gezin. Zo wordt efficiënter omgegaan met de beschikbare ruimte, wat zijn vruchten dus afwerpt voor duurzaamheid.
- De verduurzaming van het woningbestand moet ertoe leiden dat de tweedeling in de maatschappij (welgesteld en kapitaalkrchtig vs minder welgesteld) niet verder wordt vergroot. De mensen die het minder breed hebben (en de onderkant van de middenklasse) moeten intensief begeleid worden.
- Ten slotte moet als oplossing worden gekeken naar de manier waarop mensen een andere leefstijl/behoefte kan worden aangeleerd. Voorbeelden van een nieuwe, duurzaam leefstijl: kleiner willen wonen, niet per se een huis met tuin en parkeerplaats willen en eerder verhuizen als dat nodig is gezien de gezinsgrootte.

Gesprek Mobiliteit

Uitdagingen

Sociaal/maatschappelijke uitdagingen die deelnemers zagen, zijn:

- Kunnen we het “sexy” maken om minder vaak verre reizen te maken?
- Cargo vluchten (goederen vervoer)
- Energieverbruik wordt heel groot met elektrische voertuigen
- Vervoer van en naar werk
- Hoe kan je meer naar deelmobiliteit en minder bezit?
- Hoe kunnen we de norm verplaatsen?
- Hoe zorgen we voor sociale inclusie?

Thema Mobiliteit - inzichten

Bij het thema mobiliteit werd vooral de nadruk gelegd op structurele veranderingen in het gedrag van mensen. De normen die tegenwoordig overheersen moeten aangepast worden, en daarbij moet ook gelet worden dat iedere laag van de samenleving mee kan komen. Inclusie en participatie spelen volgens de deelnemers bij deze structurele veranderingen een belangrijke rol.

De deelnemers identificeerden de volgende oplossingsrichtingen:

- De volgende benodigde aanpassing aan de heersende norm werden bepaald:
 1. Niet ver of vaak willen reizen, maar het moet "sexy" gemaakt worden om dichtbij te blijven/lokaal te reizen. Daarbij komt dat de reis onderdeel moet worden van de vakantie. Hiertoe kunnen bestemmingen dichtbij huis worden uitgelicht via social media / influencers door (Europese) bestemmingen te vergelijken met verre bestemmingen.
 2. Dematerialisatie van de consumptiemaatschappij, wat bijdraagt aan minder goederenverkeer en minder gebruik van grondstoffen.
 3. Mensen moeten niet langer hun identiteit af laten hangen van hun eigen bezittingen.
 4. Bij het kiezen voor een modaliteit moet inzicht worden gegeven in de werkelijke prijs (True Price).
 5. Telecommunicatie moet verder onder de aandacht worden gebracht in combinatie met de mogelijkheid om in je eigen buurt te kunnen werken om zo woon-werk verkeer te reduceren.
- Deze beoogde 'sociale transitie' kan worden bewerkstelligd door de samenleving positief te dwingen of te sturen naar 'groene' keuzes (nudging). Overheidsoptreden werd ook gezien als een mogelijk wenselijke maatregel.
- Ten slotte moet ook de huidige infrastructuur worden klaargemaakt voor de toekomst door tijdig rekening te houden met de verandering in het gebruik van vervoersmiddelen en reisgedrag.

Conclusies

De avond werd afgesloten met een plenair gesprek met alle groepen. Hieruit kwam een aantal interessante overkoepelende conclusies:

- Het is nodig om een **'nieuwe normaal'** te creëren. Aan de ene kant vond de groep participatie heel belangrijk. We moeten we op alle niveaus **de dialoog** blijven aangaan, zodat ook iedereen onderdeel wordt van deze nieuwe normaal. Op lokaal niveau worden bewoners gezien als experts van hun wijk. Dit is dus ook het niveau om het gesprek aan te gaan en te vragen waar behoefte aan is.
- Aan de andere kant zagen zij ook een rol voor de **overheid** in de verduurzamingstransitie. *"Ik wil best geholpen worden met het maken van de juiste keuzes."* Door middel van belastingmaatregelen of stimuleren kan de overheid hier een rol in spelen. Een persoonlijk CO2 budget werd als mogelijkheid genoemd.
- Het vergroten van het **bewustzijn** vond de groep ook belangrijk. Door het openbaar, toegankelijk en begrijpelijk maken van informatie kan dit gedaan worden.
- Ook in technologische oplossingen (**apps**) zagen zij veel mogelijkheden. Bijvoorbeeld voor het delen van woningen, werkplekken of deelmobiliteit oplossingen.
- Er moet ook een verandering komen in de manier van denken mbt oplossingen (iteratief denkproces).

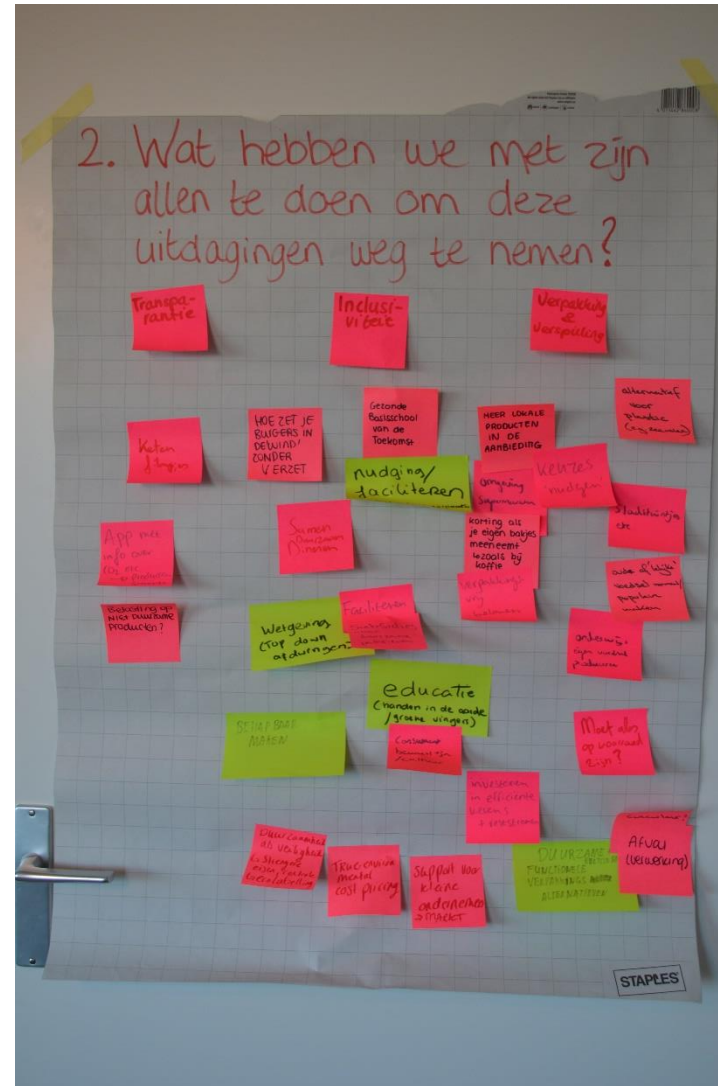

Een sfeer impressie – Foto's door Emma van der Sloot

Een sfeer impressie – Foto's door Emma van der Sloot

Bijlage thema Voeding

Bijlage thema Mobiliteit

① Welke sociaal/maatschappelijke uitdagingen komen kijken bij de verduurzaming van Nederland?

vaak

- ! - niet ver reizen → "sexy" maken
- cargo vluchten - goederen vervoer
- energieverbruik ↓
 - ↳ minder gemotoriseerde verplaatsing
 - ↳ verplaatsing wel mogelijk & duurzaam & aantrekkelijk
- Telecommunicatie ↑
- arbeidsmarkt lokaal transport
- bron elektriciteit
- ! - deelauto's - bezit → sociale transitie
- sociale inclusiviteit ↑
 - ! *norm verplaatsen

② Wat hebben we met z'n allen te doen om deze uitdagingen weg te nemen?

1. Dichtbij reizen

2. Sociale transitie

LAAT JONGERE AAN HET WOORD
DE DICHTER REIZEN

Reizen
→ minder hebben?

Deelen met bestaande infrastructuur

Minder parkeren plaatsen met eggen

! lokaal travel

persoonlijk CO₂ budget

Actieve/niel gumbel:
Jaarlijk mobiliteit
stimuleren: Fiscaal, in Pra, ruimte/keuze plan

consumptie maatschappij
(gebruik van auto's)
→ circulatie

basis vs. luxe
demassalisatie

positief dwingen

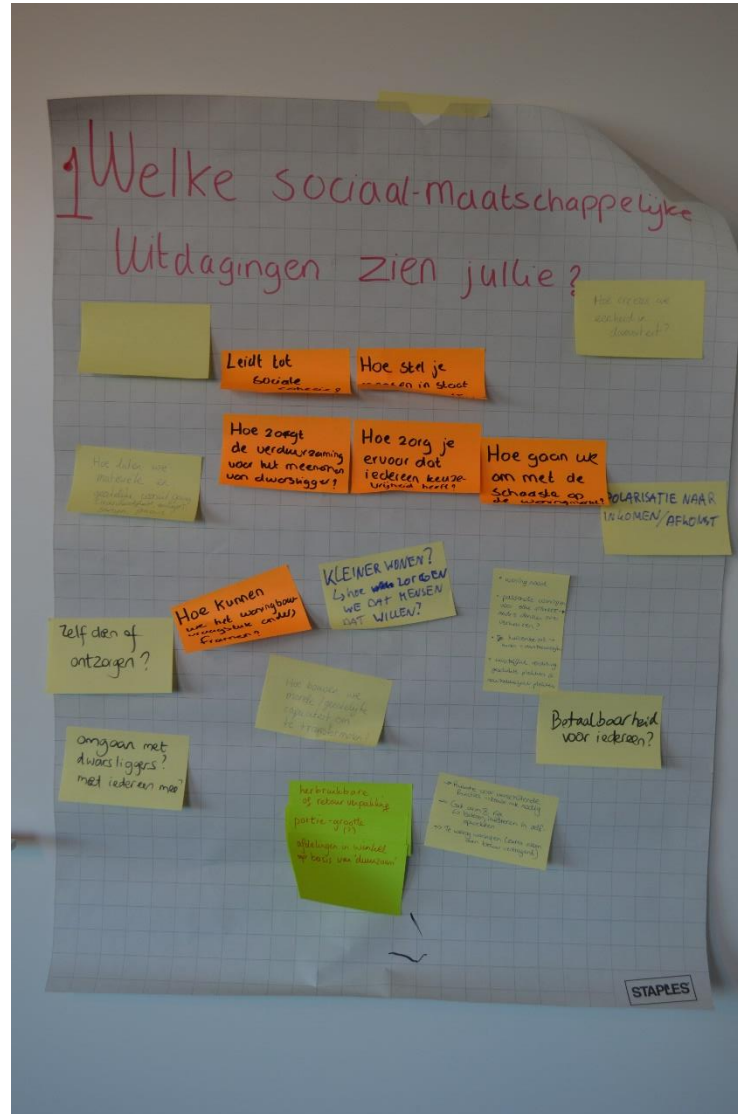
Flex Werken

dialogen aangaan

! met NIEMAND NORMAAL
BESPREK DAAR
HUNEN IN
STAD, REGIO

werkelijke prijzen

Bijlage thema Wonen

Bijlage Eindgesprek

Wat is de andere soort vooruitgang die ook nodig? (tov technische)

Op lokaal niveau
gesprek aangaan
ipr debat

digitalisering
gebruiken
(apps)

wat is er belangrijk voor hun?

Manier van denken om uitdagingen aan te pakken (iteratief)

Van begin af aan blijven betrekken (bewoners expert vd wijk)

Dialogoog aangaan
↳ nieuwe normaal bespreekbaar maken

Persoonlijk CO₂ budget

verplichting of meer keuzes
gedwongen keuzes

onderwijs over de nieuwe normaal

ervaren & doen
↳ natuur als gemeensch waarde
Logistiek (goederenvervoer)
gevolg van consumptiemaatsch.

Sturen van keuzes
"Ik wil best geholpen worden om de juiste keuze te maken."

Flexwerken
↓
probleem? werk-/privé-balans
minimale reistijd nodig?

Vergróten bewustzijn door het toegankelijk maken van informatie

zichtbaarder, persoonlijker & begripbaarder

belastingmaatregelen
stimuleren / duurder maken

STAPLES